



GÖTEBORGS UNIVERSITET

Minskade intäkter för utländska universitet

En omvärldsobservation.

Avdelningen för analys och utvärdering

PM: 2011:02

PM: 2011:02

MINSKADE INTÄKTER FÖR UTLÄNDSKA UNIVERSITET. EN OMVÄRLDSOBSERVATION.

Diariernr: A 11 165/11

© Göteborgs universitet
Avdelningen för analys och utvärdering

Göteborgsgatan 17, Studenternas hus
Box 100, SE 405 30 Göteborg
www.analys.gf.gu.se

Ansvarig utredare/analytiker:
Magnus Gunnarsson,
tfn: 031-786 6536, magnus.gunnarsson@gu.se

Inledning

I många länder står universitet och högskolor inför minskade intäkter. I detta PM redogörs översiktligt för hur detta hanteras.

Nedskärningar, men ökat söktryck

I spåren av den globala finanskrisen sker i många länder nedskärningar inom offentlig sektor, vilket också drabbar högskolor och universitet runt om i världen. Mest dramatiskt är kanske detta i Storbritannien, där den statliga ersättningen till landets lärosäten för grundstudenter hotas att helt dras in för ämnen inom humaniora, konst och samhällsvetenskap.^{1,2} Exakt vad det blir av detta hot är dock ännu inte helt klart.³

Nedskärningar inom universitet och högskolor är en internationell trend, åtminstone i västvärlden, men det finns undantag. Vårt att notera är till exempel att Tyskland, Frankrike, Spanien och Finland inte planerar några nedskärningar i sektorn för högre utbildning.^{4,5,6} Föga förvånande skär inte heller Norge ned på forskning och utbildning.⁷

En allmän effekt av den ekonomiska nedgången är samtidigt att arbetslösheten stiger, vilket i sin tur leder till ökat söktryck inom högre utbildning. Detta rapporteras exempelvis i från Storbritannien, Schweiz och Norge.⁸

Även i USA ökar söktrycket, men den ekonomiska nedgången leder där också till att folk söker sig till billigare utbildningar, t.ex. genom att välja offentliga lärosäten istället för privata eller genom att gå tvååriga och mer yrkesinriktade utbildningar vid så kallade community colleges istället för fyraåriga college- eller universitetsutbildningar. Offentliga lärosäten, inklusive community colleges, får dock samtidigt minskade anslag, vilket tvingar dem att dra ned på antalet studieplatser. Privata amerikanska universitet förlorar pengar genom att deras donationsfonder minskar i värde, vilket förstås leder till minskad avkastning.⁸ Amerikanska lärosäten drar ned på sina utgifter på flera olika sätt. Man fryser löner, erbjuder tidig pensionering, och säger även upp personal.⁸ (Uppsägningar drabbar i hög grad anställda vid ”athletics departments”, vilket betyder tränare, marknadsförare och liknande personal inom universitetsidrotten.)

Andra besparingsåtgärder är att skicka hem personalen på obligatorisk och

¹ The Chronicle of Higher Education, [British Universities Will See Budget Cuts of 40% Under National Austerity Plan.](#)

² Times Higher Education 2010-10-20, [Fears made flesh: only STEM teaching grants spared CSR scythe.](#)

³ Times Higher Education 2010-11-26, [Hefce head denounces likely loss of arts teaching funds.](#)

⁴ Undervisnings- och kulturministeriet 2010-09-10, [Undervisnings och kulturministeriets förvaltningsområde i statsbudgeten 2011.](#)

⁵ University World News 2010-03-21, [No plans for budget cuts.](#)

⁶ Royal Society of Chemistry 2010-10-14, [France and Spain commit funds to research.](#)

⁷ Kunnskapsdepartementet 2010-10-05, [Prioriterer kunnskap og utdanning.](#)

⁸ Higher Education Management and Policy 2010 Vol 22/3, [The global impact of the financial crisis: main trends in developed and developing countries.](#)

obetald ledighet, eller att stänga byggnader för vintern.⁹

Höjda studieavgifter

En faktisk konsekvens av den ekonomiska situationen i Storbritannien är att studieavgifterna till de brittiska universiteten kommer att höjas, något som har lett till gatukravaller med protesterande studenter.^{10,11,12} Just att höja eller införa studieavgifter diskuteras också på många andra håll runt om i Europa, som ett sätt att kompensera för minskade statliga anslag. Förutom i Storbritannien diskuteras detta även i Danmark, på Irland och i Österrike.^{13,14,15,16} I Sverige gäller som bekant diskussionerna om studieavgifter nästan uteslutande så kallade tredje landsstudenter, alltså studenter som kommer från länder utanför EES. Enstaka rop på avgifter även för svenska studenter har emellertid också hörts.¹⁷

Konsekvenserna av fler och högre studieavgifter är svåra att överblicka, men i Storbritannien höjs röster på att konsumentskyddet för studenter ska stärkas.¹⁸ I samma land har en matvarukedja deklarerat att de kommer att subventionera studieavgifterna till de kurser som kedjan sponsrar.¹⁹

Differentiering av inkomstkällor

Höjda eller införda studieavgifter är inte de enda gungorna som lärosätena kan använda för att ta igen vad man förlorat på anslagskarusellerna. European University Association undersöker i ett projekt hur europeiska universitet diversifierar sina inkomstkällor. Rapporten är inte klar (publiceras 22 februari 2011), men tidiga resultat finns.²⁰ Några inkomsttyper som universiteten tror kommer att öka är EU-finansiering, donationer från alumner, uppdragsutbildning och uppdragsforskning, avgifter från utländska studenter, samt donationer och bidrag från stiftelser.

I Storbritannien funderar regeringen på att ta betalt av studenter i efterhand, det vill säga införa någon form av extraskatt för högskoleutbildade. Formerna för detta är dock inte klara.^{21,22} I Danmark har liknande idéer också framförts, men då utformade så att endast de som bosätter sig utomlands träffas av skatten.²³

⁹ Times Higher Education 2010-12-23, [Silent night, empty night: the American system powers down](#).

¹⁰ guardian.co.uk 2010-11-03, [Willet announces student fees of up to £9,000](#).

¹¹ BBC News 2010-11-10, [Violence at Tory HQ overshadows students fees protest](#).

¹² Salon 2010-12-09, [U.K. Parliament votes to triple tuition fees](#).

¹³ Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, [Brugerbetaling \(ift. uddannelse\)](#).

¹⁴ Independent.ie 2010-01-29, [Universities admit student charge is an unofficial fee](#).

¹⁵ Independent.ie 2010-08-13, [Cabinet to hear O'Keeffe's options on third-level fees](#).

¹⁶ Internationellt om Högskolan, 2010-10-08, [Österrike](#).

¹⁷ Di.se 2010-10-11, [Kommentar: Ta betalt av vetgiriga veteraner](#). (Försök en gång till om länken inte leder till rätt artikel.)

¹⁸ Times Higher Education 2010-11-18, [New market, new rules: NUS signals consumer revolution](#).

¹⁹ guardian.co.uk 2010-10-19, [Morrison to pay tuition fees for students on university course it funds](#).

²⁰ Estermann, Thomas 2010-09-13, [European Universities Diversifying Income Streams](#).

²¹ guardian.co.uk 2010-09-09, [David Willetts says top earners will pay more for degrees](#).

²² Times Higher Education 2010-09-23, [Graduate tax ruled out as 'unworkable'](#).

²³ Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling 2010-05-12, [S og SF åbner for brugerbetaling](#).

Högre utbildning som internationell industri

En tydlig trend är att universiteten anstränger sig mer för att rekrytera betalande studenter från utlandet. I Kanada samordnar sig lärosäten och myndigheter för att locka fler utländska studenter till kanadensiska universitet,²⁴ och i Australien, där utbildning är den tredje eller fjärde största exportindustrin,^{25, 26} oroar man sig nu för vikande studentströmmar.^{25, 27, 28} En rapport från the Royal Melbourne Institute of Technology pekar också ut från vilka länder framtida studenter kan hämtas.²⁹

Om det är en konsekvens av den ekonomiska krisen eller om det har andra orsaker är oklart, men högre utbildning får allt tydligare drag av internationell affärsverksamhet.²⁹ Ett exempel är att när den amerikanske presidenten besökte Indien i november tog han upp frågan om amerikanska utbildningsanordnares tillträde till den indiska marknaden, något som till de amerikanska universitetens förtret varit begränsat och som fått dem att etablera långtgående samarbeten med indiska universitet.^{29, 30, 31}

Förutom att rekrytera utländska studenter till det egna universitetet har amerikanska universitet även börjat öppna egna campus i utlandet.^{32,33,34} Omfattningen av detta verkar än så länge vara tämligen blygsam.

De brittiska toppuniversiteterna sneglar på de privata amerikanska universitetens fria agerande med visst avund, och privatiseringstankar har väckts både vid London School of Economics och vid Cambridge University.³⁵

Avslutning

Minskade intäkter i spåren av den ekonomiska krisen har inte drabbat svenska lärosäten, men de förändringar som görs i omvärlden på grund av intäktsminskningarna kan mycket väl få konsekvenser i det svenska högskolesystemet.

²⁴ Times Higher Education 2010-12-23, [Canada set to step on the international accelerator](#).

²⁵ University World News 2010-09-05, [Downturn threatens universities](#).

²⁶ The Chronicle of Higher Education 2010-11-15, [University Partnerships and National Policies Drive International Enrollments](#).

²⁷ The Chronicle of Higher Education 2010-10-13, [Australian Conference Focuses on Drop in Foreign Students](#).

²⁸ Universities World News 2010-10-17, [Universities face funding crisis](#).

²⁹ University World News 2010-09-19, [Changes looming in global student market](#).

³⁰ The Chronicle of Higher Education 2010-11-03, [Opening Up India's Higher Ed Market – Another Action Item for Obama](#).

³¹ The Chronicle of Higher Education 2010-11-07, [Yale's President Talks about Its Plans for India](#).

³² sify finance 2010-09-27, [Duke University plans to set up campus in India](#).

³³ The New York Times 2010-09-13, [Yale Plans to Create a College in Singapore](#).

³⁴ The Chronicle of Higher Education 2010-08-31, [Hong Kong Aims to Attract Foreign Campuses to Its Shores](#).

³⁵ guardian.co.uk 2010-10-26, [LSE looks at option of going private](#).